

't Hupke

Nr. 173 Zomer 2018

In dit nummer

- Nieuwsberichten
- Uit de oude doos
- Vogels houden van Breda
- Landelijke roofvogeldag
- Sperwer zichtjager
- Zie ik dat goed.
- Wespandief
- De Roze Spreeuw
- Op zoek naar vogels
- Een dagje vogelen met Kees Wijnen
- Natuurgebied; Hoevense Beemden
- Bijzondere waarneming, de Raaf

Dit is uitgave nr. 173 Jaargang 49
Oplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Lidmaatschap van de Westbrabantse VWG loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.
Bank 76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Bert van de Haar (voorzitter)
Fred Pardoel (secretaris)
Ineke Buijnsters (PR&communicatie.)
Kees Wijnen (Penningmeester)
Vacant (bio-secretaris)
Vacant (coördinator werkgroepen)

Opmaak en ontwerp Hupke
Martin van Leest

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Wenst u 't Hupke alleen digitaal te ontvangen stuur dan een mailtje naar:
secretaris@westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ger Duijff

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 september 2018
Aanleveren kopij tot 1 augustus 2018

Foto's achterzijde

Hans van der Sanden

't Hupke wordt gedrukt door;
Print Wall.

Het voorjaar is al weer enige tijd aan de gang en dat is duidelijk te merken aan de snel ontluikende bloemen, planten, struiken en bomen. Daarmee komen ook de vogels uit het zuiden weer terug naar onze omgeving of om er te blijven en te nestelen, of op doortrek naar noordelijker plekken.

Al die vertrouwde, en soms nieuwe, geluiden maken ons vogelaars weer blij mag ik van uit gaan.

Tijd dus om er weer op uit te gaan om van al die pracht te genieten. Zelf ben ik met mijn echtgenote een aantal dagen naar Duitsland geweest, naar het Müriz Nationaal Park. Een drassig gebied met veel meren, maar ook bossen en hoger gelegen droge stukken. Ik was op het idee gekomen om naar dat gebied toe te gaan vanwege de verhalen en routebeschrijvingen in het boekje van Hans Peeters 'Vogels kijken in Noordoost Duitsland'. Het is uiteindelijk gelukt om alle beschreven tochten te maken en alle gebieden te bezoeken en ook veel van de daarin beschreven vogels te zien of te horen. Wij waren erheen gegaan vanwege onder andere de Visarend en de Zeearend die daar veelvuldig voorkomen, naast het feit dat dit de plek is waar ook veel Kraanvogels broeden. Nou, het aantal Visarenden is echt onovertroffen, bijna iedere hoogspanningsmast daar heeft wel een nest en deze zijn tot op redelijke korte afstand te benaderen. Dus wij hebben mooie foto's kunnen maken. De Zeearend was helaas slechts tweemaal in het fotovizier. En aan Kraanvogels, zowel vliegend als foeragerend, geen gebrek. Wat ons wel opviel was de enorme hoeveelheid Zwarte en Rode Wouwen die daar voorkomt, die overtreffen in ruime mate de dichtheid van de Buizerd. En dan waren er natuurlijk nog de kleinere soorten, zoals veel Grote Karekieten, Zwartkoppen, Geelgorzen, Paapjes, Roodstaarten, etc. En het is zelfs gelukt om de Grote Karekiet op de foto te krijgen. Daarnaast hebben we nog veelvuldig de Roerdomp gehoord en tot tweemaal toe de Hop en de Wielewaal. Wel jammer was dat er in deze tijd van het jaar vrijwel geen eenden aanwezig waren, zoals Brilduiker en Krooneend, maar die zijn er in zeer groten getale in het najaar, wist men mij te vertellen. Kortom, een zeer geslaagde korte vakantie met alleen maar uitstekend weer en goed eten. Terug in Nederland ben ik weer bezig gegaan met een aantal zaken die de bestuursfuncties met zich meebrengen. Onder meer in de weer geweest met onder andere evenementen in het buitengebied, beginspraak op het gebied van het doortrekken van de Mark door de stad en het daarbij door ons gewenste groen. Dit laatste ziet er voorlopig goed uit. De kademuuren zullen begroeid worden met varens en bomen, en langs de doorgetrokken Mark zullen vele bomen geplant gaan worden. Een groenere binnenstad dus met meer mogelijkheden voor vogels en insecten. Want vogels moeten ook iets te eten hebben natuurlijk.

En op 17 mei staat de introductiebijeenkomst met de nieuwe leden weer op het programma, dus daar ook een aangepaste presentatie voor gemaakt. Deze avond zal weer ondersteund worden door Raymond van Breemen – mijn hartelijke dank daarvoor – met een korte excursie in de omgeving van de Wegwijzer en door het park Hoge Vucht en even langs de Zwarte dijk om een blik te werpen in het nieuwe natuurgebied in de Lage Vuchtpolder. Misschien zullen we daar al teruggekeerde Grutto's en andere weidevogels te zien krijgen. En wellicht zitten er nog wel nieuwe leden bij die zich nuttig willen maken binnen het bestuur, want zoals we allen weten is Fred Pardoel op dit moment nog steeds een aftredende secretaris die het werk tijdelijk voortzet tot we een nieuwe secretaris hebben gevonden.

Tenslotte zullen we als bestuur, nog voor het grote-vakantie seizoen aanbreekt, met de werkgroepen rond de tafel gaan zitten op 24 mei, omdat we geen biosecretariaat hebben dat normaal deze coördinerende rol zou kunnen invullen. Al met al genoeg werk om van de straat te blijven, maar ook om nog te kunnen genieten van 'alles wat groeit en bloeit en ons altijd boeit'.

Bert van de Haar

Dit keer vermeld ik niet alleen zaken die in de laatste periode speelden of binnenkort gaan spelen voor de vereniging, maar ook wat over het werk van de secretaris. De algemene vergadering van maart had geen zware agendapunten. Normaal was er een bestuursverkiezing geweest, maar er waren helaas geen kandidaten. Ondergetekende was eigenlijk niet herkiesbaar, maar blijft toch zijn functie uitoefenen tot de volgende vergadering, in de hoop dat er zich een opvolger aanmeldt.

Er was tijd voor een lezing na de pauze over het project Breda Binnenste Buiten. Achtergrondinformatie en wat men zo al onderzocht heeft en de plannen voor de toekomst passeerden de revue. Op de website van dit project is het allemaal na te lezen.

De cursus "Van Kijken naar Waarnemen" was weer een groot succes. Inhoudelijk is de cursus altijd al sterk geweest, met goede docenten. En ook dit keer waren er weer enthousiaste en leergierige cursisten. Wellicht dat er ook actieve leden uit de cursus voortkomen. Gezien de altijd aanwezige behoefte aan tellers en allerlei vacatures voor taken binnen de vereniging zou dat mooi zijn. Maar allereerst hoopt het bestuur dat de nieuwe leden de weg weten te vinden en zich prettig voelen binnen de vereniging. Als dit stukje verschijnt is daartoe ook al weer de informatiebijeenkomst geweest (17 mei).

De jubileumcommissie heeft al vervegorderde plannen klaar voor het snel naderende jubileumjaar (2019; 50-jarig bestaan). U hoort hier meer over. Het bestuur is bezig zich te informeren over de nieuwe privacywet en wat er mogelijk moet worden aangepast in de administratie. Kees Wijnen volgde er een cursusavond voor. Ook de werking en reikwijdte van de nieuwe Natuurwet heeft de aandacht. Ook hier volgen enkele leden een cursus over. Andere zaken worden beschreven in het stukje van de voorzitter.

Ik heb enige ruimte over en die wil ik graag besteden aan de taken van de secretaris. De meeste leden zullen er wel een goed beeld van hebben wat de functie inhoudt. Mogelijke opvolgers kunnen natuurlijk altijd bij mij informeren. De belangrijkste taak is wat ik het beheer van de goede gang van zaken van de vereniging noem: zorgen dat alles voor, tijdens en na een vergadering goed verloopt en gearchiveerd wordt en het beantwoorden/doorsturen van de post (emails) en sommige uitgaande brieven/emails. Een deel van deze werkzaamheden zou ook gedaan kunnen worden door anderen. Daarnaast probeert de secretaris als bestuurslid alle verenigingszaken mee te bekijken en doet mee aan de besluitvorming. De werkzaamheden die hierbij horen heeft hij deels in eigen hand. Ik heb me een tijdje beziggehouden met de plannen voor plaatsing van windmolens langs de A16, maar dat kan ook ieder ander lid van het bestuur zijn (de voorzitter houdt zich hier momenteel mee bezig, samen met leden van Natuurplein). Al met al kan de secretaris de tijd besteed aan zijn werk zelf redelijk beïnvloeden. Die tijd hangt enigszins af van interesse en achtergrond, maar vooral van de beschikbare tijd.

Fred Pardoel

*" een boom die zo hard wil groeien dat hij
zijn wortels uit de aarde trekt, zweeft niet ten
hemel, maar valt om "*
Harry Mulisch

Katten in het wild

Natuurdagboek: De 3.500.000 huiskatten in Nederland doden met zijn allen ieder jaar naar schatting 100 miljoen vogels.

In Nederland worden veel katten als huisdier gehouden. Niet iedereen is er van gecharmeerd maar velen vinden poezen aangename huisgenoten. Veel katten blijven altijd in huis maar mensen met een tuin laten de kat daar ook wel uit al of niet via een kattenluik. Niets mis mee maar de kat gaat ook op verkenning in andermans tuinen om zijn behoefte te doen en vogels te vangen. Ook in de nacht zien wij katten lopen waaruit blijkt dat niet iedereen de kat binnen laat voor het slapen gaan.

Boerderijkatten zijn een ander verhaal. Deze worden gehouden om ongedierte te bestrijden zoals muizen en ratten maar vangen uiteraard ook vogels, vooral pas uitgevlogen jongen.

De indruk is dat er minder katten op boerderijen rondlopen dan vroeger, mogelijk heeft ratten- en muizengif de taak van katten overgenomen.

Het kwam in de publiciteit dat jagers op brutale wijze katten afschoten in de omgeving van woningen; bewoners miste hun trouwe huisgenoten. Toen barste de discussie los of katten afgeschoten mogen worden en of dit wel of niet wettelijk vastgelegd moet worden.

De dierenbescherming schat dat er tienduizend katten in het buitengebied rondlopen en vindt dat ze gechipt en gecastreerd moeten worden, wat natuurlijk onmogelijk is. De jagers zeggen echter dat er zestigduizend verwilderde katten zijn.

Bekend is dat jagers altijd verzonnen en ongecontroleerde aantallen rondbazuinen naar gelang het in hun kraam te pas komt. De achtergrond is natuurlijk dat jagers niet willen dat katten hun "eigendom", jonge fazanten en konijnen, belagen. Of ze ook jonge Merels en andere vogels vangen zal hun een zorg zijn als ze maar niet aan hun jachtbuit komen. Hetzelfde zien wij bij de meedogenloze en zinloze vervolging van vossen en kraaien.

Feit blijft dat de huiskat niet in de natuur thuishoort, de echte Wilde Kat echter wel.

Als wij nu eens een hele ruwe schatting maken. Een verwilderde kat eet iedere dag een muis of een vogel. Zeg maar 5 muizen en 2 vogels per week naar gelang het seizoen. Dat is per kat 100 vogels per jaar. Bij 10.000 katten zijn dat 1.000.000 vogels. Erg veel en dat zou zo veel mogelijk voorkomen moeten worden.

En dan zijn er nog de huiskatten die men los laat lopen: zo zou men wel aan 100 miljoen gedode vogels kunnen komen. Het is een moeilijke zaak: vang maar eens een verwilderde kat. De dierenasiels zitten al vol en die kunnen voor deze katten ook moeilijk een nieuwe eigenaar vinden.

Biemeus

De Chaamse beken

Met de naam Chaamse beken wordt een stelsel van beken en beekjes bedoeld die ontstaan rond Chaam en uiteindelijk uitmonden in de Boven Mark.

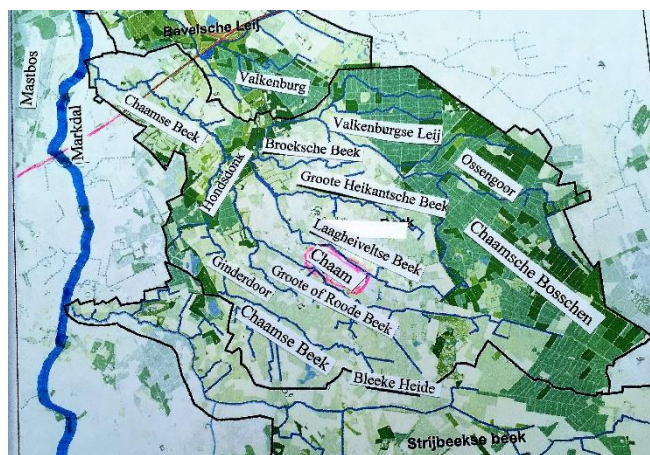
De Grote of Roode Beek, de Langheiveltse Beek, de Heikantse Beek, de Broekse Beek en de Valkenburgse Beek komen op de landgoederen Valkenburg en Hondsdonk samen in de Chaamse Beek die op zijn beurt bij Ulvenhout in de Boven Mark stroomt.

Deze beken zijn nooit gekanaliseerd en voor zover ze niet door landbouwgebied stroomden was en is de waterkwaliteit goed. In de beken zijn zeldzame kokerjuffers aangetroffen die alleen in zuiver zuurstofrijk stromend water voorkomen. De beken zelf zijn niet zo belangrijk voor vogels of het moet een passerende IJsvogel zijn, maar de omgeving is wel interessant en dan zeker op de landgoederen.

De Strijbeekse Beek en het Merkske worden niet bij de Chaamse beken gerekend.

Natuurmonumenten bezit 153 hectares natuur onder de naam Chaamse beken, waaronder het Broek.

Staatsbosbeheer bezit het Zwart Laag waar een beek doorheen stroomt vanuit de Chaamse bossen tot in landgoed Valkenburg. Het waterschap de Brabantse Delta heeft buiten de landgoederen de beken inmiddels voorzien van een ruim stroombed om bij hoge regenval het water te kunnen bufferen. De nieuwe strategie is water zoveel als mogelijk ter plaatse te houden, wat betekent dat het water in de beken minder hard stroomt. Het is nog niet gelukt de Chaamse Beek vanaf het landgoed Valkenburg tot Ulvenhout in te richten; er is wel grond verworven bij Cauwelaar maar nog niet genoeg om de plannen te verwezenlijken.

Harry van Vugt

Twee vrouwen & twee mannen Slechtvalk

Onderstaande blog van 8 mei op de site van Beleef de Lente, de webcams van Vogelbescherming Nederland, is ingezonden door Raymond van Breemen. Hij was aanwezig bij het ringen van de Slechtvalken uit de kast op de Bredase Luchtmachtstoren. Hij heeft er daarbij voor gezorgd dat onze Vogelwerkgroep de eer kreeg die ons toekwam door het plaatsen van de eerste kast daar!
(Henriette Huijgens)

Onze jonge Slechtvalken zijn dinsdag 7 mei geringd. Daarbij zijn ze meteen ook gemeten en gewogen, en daaruit blijkt dat we dit jaar te maken hebben met twee vrouwen en

twee mannen. De twee oudste kuikens (E-RT en E-AE; nu 21 dagen oud) zijn beide man. De jongste kuikens (C-RV en A-XX, nu 18 en 20 dagen oud) zijn beide vrouw.

Beide mannen hebben de langste vleugels, wat een goede indicator is voor de leeftijd, en daarbij relatief korte pootjes en een lager gewicht (610 en 620 gram, vrijwel even zwaar dus). Mannen blijven bij roofvogels kleiner dan vrouwen. Beide vrouwen zijn veel zwaarder, terwijl hun kortere vleugels aangeven dat zij toch echt nog jonger zijn dan hun broers. De zwaarste vrouw woog maar liefst 820 gram. Dat is nog wat zwaarder dan Toots, de onfortuinlijke dame die vorig jaar uitvloog, terwijl die toen al een paar dagen ouder was.

De kuikens groeien goed; ze zaten goed in de veren en waren mooi zwaar. En ze hadden net een dikke prooi gekregen, want drie kuikens hadden een propvolle krop. Dat ze net gevoerd werden bleek ook toen de kast benaderd werd om de kuikens te gaan halen. De vrouw bleek in de kast te zitten en de jongen te voeren! De ringers waren er niet op verdacht, dus de vrouw schoot door de vingers van de ringer heen de kast uit. Het heeft wel een grappig filmpje op Beleef de Lente opgeleverd!

De kleurringen zijn dit jaar een beetje grijs. De jongste telg heeft de meest aansprekende kleurring: A-XX. Dit is dus een vrouw. De andere dame, C-RV is gelijk ook de grootste van het gezelschap, ondanks dat ze de jongste is. De oudste valk dit jaar is E-RT. Zijn broer E-AE is slechts een paar uur jonger, maar is wel de kleinste van het stel.

Dit alles weten we dankzij Peter van Geneijgen, die net als vorig jaar de kuikens voor ons heeft gewogen, gemeten en geringd. Hij doet dat bij een goed deel van de Slechtvalken in Nederland. Marlon de Haan heeft voor Beleef de Lente een vlog gemaakt van de ringessie, dat aldaar te bekijken is. Dit jaar zijn we ook vergezeld door Raymond van Breemen van de West Brabantse Vogelwerkgroep, die in 2009 al het goede idee hadden om een slechtvalkenkast op de Luchtmachtstoren te plaatsen. De verzamelde prooi-resten worden uitgezocht, de duivenringen afgelezen; dat zal een mooi plaatje gaan geven van wat de valken precies hebben gegeten tot nu toe.

De camera is weer mooi schoongeboend (zolang het duurt...), dus geniet van het schouwspel de komende weken (www.vogelbescherming.nl/beleefdelente/slechtvalk).

Karen Krijgsveld en Hans van Gasteren

KLu | C4ISR | Bureau Natuur

2 juv. Man en 2 juv. Vr

(Karen Krijgsveld)

Dit verhaal komt niet uit een oude doos maar wel uit een oud notitieboekje van Willem Veenhuizen. Het is gebaseerd op een getikt verslag van de waterwildtellingen op 15 november 1970. Een verslag van de vele die toen gemaakt werden ten behoeve van de tellers. Meer als steun in de rug misschien maar ook wel een mooi overzicht van de waargenomen aantallen. Het gaat over achttien gebieden en twintig soorten. Ik ga de tabel niet helemaal herhalen maar enkele opvallende zaken belichten.

De waarnemers.

Het overzicht geeft aan wie er waar geteld hebben. Ik vermeld de namen van de tellers: P. van de Velden, H. van der Sanden, Dré de Pijper, W. Veenhuizen, Jan Veugen, A. v.d. Elshout, A. van Haperen, A. Klop, J. Kuypers en H. v. Vugt. Toch leuk als je ziet dat Hans, Willem en Harry nog altijd tellen en ik en Anton van Haperen en Jos Kuypers al eens een artikelje over hun ganztellingen in deze rubriek heb geschreven.

De waarnemingen

Bij de tabel zit ook een pagina met opmerkingen gemaakt door de tellers of door de opsteller van de tabel zelf. Dat weet ik even niet, maar wel aardig om te lezen.

Zo staat er te lezen:

- Bij gebied 1: Zuigput bij Hooge-Lage Zwaluwe: zeer weinig vogels, nog niet koud genoeg of vissers?
- Bij gebied 2: Hollands Diep van Lage Zwaluwe - Moerdijk: Wintertalingen zelfde aantal als voor de afsluiting van het Haringvliet, maar Pijlstaarten waren er voor het wegvallen van eb en vloed veel meer, idem voor de Grauwe Gans. Eerste waarneming van de Kleine Zwanen, veel (65) Aalscholvers.
- Bij gebied 5: Roodevaart: Mooie waarneming van twee Krakeenden, waar waren de Wilde Eenden? Nog een behoorlijk aantal Grauwe Ganzen.
- Bij gebied 9: Emerput: weinig vogels.
- Bij gebied 12: de Antoniegorzen: veel vogels, de eerste Kolganzen van dit seizoen. Grauwe Gans zeer licht exemplaar (vuilwit) aanwezig.

Op de Emerput werden in november 1970 2 Tafeleenden, 96 Meerkoeten en 4 Dodaarzen gezien en in november 2014: geen Tafeleenden, geen Meerkoeten maar wel nog 8 Wilde Eenden en maar liefst 69 Krakeenden. Maar in die 44 jaar is hier wel veel gebeurd; werd in 1970 de put nog gebruikt door de CSM; in 2014 was dat niet meer het geval. Er zijn nog meer opvallende verschillen tussen de waarnemingen in de novembermaanden van 1970 en

2014. Die blijken uit de tellingen die in de computerbestanden van Sovon zijn vastgelegd.

Een ervan betreft de Antoniegorzen, zowel in november 1970 als in november 2014 geteld. Wat blijkt: van de Grauwe Gans werden er in 1970 330 geteld en in 2014 851, van de Smient in 1970 40 en in 2014 100, van de Wilde Eend in 1970 68 en in 2014 maar 30.

Een ander gebied is de Zonzeelse polder, die ook zowel in november 1970 als in november 2014 is geteld. Van de Grauwe Gans werden er in 1970 2 geteld en in 2014 0, van de Smient in 1970 20 en in 2014 105, van de Wilde Eend in 1970 150 en in 2014 maar 79.

Het blijkt dus dat er in 44 jaar verschillen ontstaan, ook in deze twee gebieden waarin, blijkens de Topografische kaarten van 1970 en 2014, landschappelijk niet veel is veranderd

Opmerkelijk.

Een ander belangrijk verschil tussen de twee jaren is dat er ook veel meer gebieden zijn geteld en dus veel meer waarnemingen zijn. Waren er dat in 1969/1970 nog 160 waarnemingen in 8 gebieden, in 2014/2015 is dit gestegen naar 3950 waarnemingen in 89 gebieden. Het aantal tellers is echter maar van 10 naar 18 gestegen. Noem dat maar gerust een prestatie van formaat. En dat allemaal onder de bezielende leiding van de coördinator Harry van Vugt.

Piet van Iersel

Literatuur:

Sovonbestand waterwildtellingen gegevens van 1964 tot 2015 (Excel bestand)
Notitieboekje Willem Veenhuizen.

Ik word 50 jaar

Oproep

1969-2019: vijftig jaar West Brabantse Vogelwerkgroep!

Om extra luister bij te zetten aan ons jubileumjaar 2019 zou het leuk zijn om verschillende verhalen of herinneringen uit onze geschiedenis in 't Hupke te zetten.

Wie wil leuke, gekke of ontroerende verhalen of belevenissen met onze leden delen?

Je verhalen, het liefst in 300 woorden, aanleveren ter attentie van de Jubileumcommissie.

E-mail: mariskatonnet@gmail.com

Postadres: Mariska Tonnet

Doenradestraat 137

4834 GB Breda

Belevenissen in de Doenradestraat

Na de winterbelevenissen komen het voorjaar en een stukje van de zomer aan de beurt.

Ik begin met de blijvende bijzondere waarneming: de Scholekster was de gehele periode aanwezig. Vaak alleen en af en toe met z'n tweeën. Bijna iedere dag was hij wel te horen of te zien, aan de overkant voedselzoekend op het gazon, druk peurend naar wormen. Prachtig was het om te zien hoe hij of zij een pier uit de grond trekt! Bij onraad vluchtten de vogels naar een plat dak in de Mathennessestraat of vlogen weg in noordelijke richting. Eenmaal heb ik een paring waargenomen, misschien wordt er straks wel gebroed daar op het platte dak. Kool- en Pimpelmezen waren ook iedere dag present. De Koolmezen broeden dit jaar in een nestkast in de achtertuin van de burens. Zo te horen vandaag (10 mei) zijn er kleine jongen aanwezig! Ik laat de luizen in de gelderse roos nog maar even ongemoeid. Misschien hebben de jonge mezen er nog wat aan!

De Pimpels hebben hun nest ook vast wel hier in de omgeving maar dat heb ik nog niet gevonden. Ons Mieppie, de Pimpel met maar één pootje, heb ik nog niet gezien.

Pimpelmees

(Ria Lambregts)

De Heggenmus is er altijd vroeg bij. Na de vorst stoven er al weer drie of vier door de tuin om elkaar het hof te maken. Ze zullen wel ergens in een dichte conifeer al een nest hebben.

De Vink was op en rond de voerplank redelijk aanwezig dit seizoen. Nu ook regelmatig te horen. Het mannetje zingt geweldig dit jaar, soms de gehele dag. Zou er geen vrouwtje op zijn mooie zang afkomen? We wachten af.

De winterroodborst is weer naar het noorden vertrokken, en 'onze' Roodborst is weer in de buurt zingend aan te treffen. Verder heb ik er nog weinig in de omgeving gezien.

De Houtduif komt wel iedere dag in de tuin en zelfs nog op de plank, zonder voer. Waarschijnlijk zijn er een paar nesten in de haag en in de lindebomen. Bij zonsopgang veel gekoer en wegjaagacties.

Met de Turkse Tortels is het hier in de omgeving en in de tuin stil aan het worden. Een enkel koppel is in de buurt aanwezig, dat is wel eens anders geweest.

De Bredase Gaai heb ik nog een enkele keer 'snel' gezien daarna tot heden niet meer.

De Kauwen, twee tot zes exemplaren, komen nog steeds iedere dag de tuin en de voerplank inspecteren of er nog wat te halen valt. Ja, ze pikken zelfs in en uit het langere gras nog wat eetbaars, en vliegen dan weer terug naar de schoorstenen hier in de zijstraat. Blijkbaar is er hier in de tuin altijd wel wat eten te vinden.

Winterkoning

(Ria Lambregts)

De Merel is dit jaar eveneens een apart geval. Af en toe zagen we een koppel voedselzoekend in de tuin en later maar één zingend mannetje. De zang was maar kort van strofen, en niet zo uitbundig als we gewend waren. Ook in de wijk een enkel foeragerend exemplaar op de gazons. Zal de merelstand zich nog herstellen na de Ursutuivirus-aanval? Hoe is de ontwikkeling bij jullie in de tuin en omgeving?

Leuk is dat we vaker een Boomkruiper horen vanuit de lindebomen uit de zijstraat. De lindes zijn wat ouder geworden en daardoor een betere voedselbron geworden. Misschien vindt hij wel een nestruimte via een ventilatierooster of een kapotte dakpan.

Tot en met vandaag heb ik nog geen Gierzwaluwen in de zijstraten gezien. Ze zijn wat later dan in andere jaren. We wachten af, vandaag is het misschien te koud, misschien komen ze morgen.

Ik mis nog in de tuin en directe omgeving: Groenling, Zanglijster, Winterkoning en Putter.

Tot de volgende vogelperikelen bij ons in de Doenradestraat.

Willem Veenhuizen

10 Mei 2018

De Landelijke Roofvogeldag

Op 17 februari 2018 waren Raymond van Breemen en ondergetekende al vroeg op pad voor de Landelijke Roofvogeldag in Emmen. Deze dag heeft wat weg van de Landelijke Sovondag: veel lezingen, kraampjes, koffie met babbels in de pauzes. En veel mannen.

Opvallend was toch wel de lengte van de roofvogelmannen uit het Noorden. Ze zijn groot, heel groot en grijs.

Vanuit de behaaglijke stoelen van de stadsschouwburg De Ogterop konden we, na het welkomstwoord van Jan van Dijk, voorzitter WRN, de lezingen bijwonen.

De eerste lezing werd verzorgd door wetenschappelijk onderzoeker Stef van Rijn en had als titel

“Opmars Rode Wouwen in Nederland en ontwikkelingen in buitenlandse bronpopulaties”.

Hierover leest u meer in een artikel over de Rode Wouw, in een volgend nummer van 't Hupke.

De recente resultaten van onderzoek onder roofvogels werden uitgewerkt tijdens de diverse vervolglezingen: De Grauwe Kiekendief in Afrika, de Bruine Kiekendief als akkervogel en de Steppekiekendief in Nederland. Ook de Zeearend, de Slechtvalk en de Afrikaanse Vechtarenden kwamen voorbij.

Twée lezingen wil ik in het kort toelichten, vanwege het bijzondere karakter.

Ben Koks verhaalde enthousiast over de eerste broedende Steppekiekendief in Nederland.

Groningen heeft de primeur in West-Europa.

De Steppekiekendief broedt in Rusland, Finland en India en is voor Nederland een doortrekkende soort. Sinds 2013 werd hij in Oost-Groningen regelmatig waargenomen. Een paar Steppekiekendienven heeft vorig jaar met succes gebroed hetgeen heel bijzonder te noemen is. Leden van de Werkgroep Grauwe Kiekendief hebben vier jongen kunnen ringen, allemaal vrouwtjes.

Een heel opmerkelijk verhaal werd verteld door Gernant Magnin tijdens de lezing “De roofvogeltrek en -vervolg in Noordoost-Turkije”. In grote lijnen komt het hier op neer:

In Noordoost Turkije staan bij de arme bevolking Kwartels op het menu. Van oudsher heeft men een methode ontwikkeld om ze te vangen door afgerichte Sperwers in te zetten. Die Sperwers moeten gevangen worden. Men gebruikt Grauwe Klauwieren als lokaas. Met behulp van ingenieuze kooitjes worden de klauwieren gevangen. Om ze fit te houden krijgen de klauwieren vlees te eten. Dus vangen ze andere roofvogels om als voedsel te dienen.

Nu is het Gernant Magnin, na jaren van inspanning, gelukt om één onderdeel te veranderen. Men geeft nu eieren als voedsel aan de Grauwe Klauwier. Een kleine, maar significante stap is hiermee gezet om deze keten te veranderen. Voor het uitgebreide onderzoek verwijst ik naar De Takkeling 24(3), 2016.

Vol van alle roofvogelnieuws en leuke ontmoetingen togen we terug naar Breda. De sneeuw aan de noordkanten op de Veluwe was nog niet gesmolten, ondanks het zonnetje. Het was een meer dan geslaagde dag.

Met dank aan Raymond.

Ellie Pruiksma

Havik

(Ria Lambregts)

Broedgeval Ooievaar Hondsdonk

Een half jaar geleden heeft de Fam. Bos aan de Hondsdonkseweg een paal met wiel geplaatst in hun achtertuin voor de Ooievaar. De paal stond goed en wel op zijn plaats en direct zaten er 2 Ooievaars in de buurt.

In April werd er volop gepaard en geklepperd door het nieuwe stel en deze week (26 mei) zijn er juvenielen uit het ei gekropen. Aan de overkant van de Chaamseweg wordt gevoerageerd aan de Chaamse beek.

Dit is het tweede broedgeval in de buurt van Breda. Nu maar afwachten waar het volgende stel zich gaat vestigen.

Martin van Leest

Parende Ooievaars

(Ria Lambregts)

Sperwer zichtjager na zonsondergang

Op 16 oktober 2017 zag ik tijdens een bezoek aan een spreeuwenslaapplaats in het Brabantpark in Breda, op spectaculaire wijze een Sperwer jagen.

Slaapplaatsen van Spreeuwen

2014 was het jaar van de Spreeuw (bij Sovon). In het winter- nummer van 't Hupke 2014 (nr. 159) wordt uitgebreid verslag gedaan door meerdere leden van de West Brabants Vogelwerkgroep van de bezoeken aan de slaapplaats van Spreeuwen in het Brabantpark in Breda. Doordat er nog veel vragen waren en tijd nodig was voor onderzoek heeft Sovon het daaropvolgende jaar 2015 weer uitgeroepen tot jaar van de Spreeuw. Binnen de bebouwd kom in het Brabantpark in Breda wordt de slaapplaats geteld door Piet van Iersel en ondergetekende. Piet voert de telling in op de site van Sovon bij de slaapplaatsstellingen tot op de dag van vandaag. Monitoren is een kwestie van een lange adem en doe je door de jaren heen; dan pas kun je iets zeggen over de aantallen en de ontwikkeling van de populatiegrootte op de slaapplaatsen. Voor Piet en mij is het geen enkel probleem, de bijvangst zijn bovendien prachtig, in dit geval was het een jagende Sperwer.

Sperwer op de slaapplaats

Het is een magistraal gezicht die slaapvluchten van de Spreeuwen (soms wel 800!). Regelmatig wordt de slaapplaats van de Spreeuwen bezocht door een sperwervrouwje, zij jaagt rond schemering bijgelicht door de straatlantaarns. Bijzonder was deze keer een jachttechniek die ik zelf nog nooit had waargenomen. De Spreeuwen slapen in Haagbeuken (cultuurvorm, *Carpinus betulus* 'Fastigiata'). Deze bomen hebben een strakke boomkruin (eirond) met daaronder een kale stam, vanaf de grond twee meter tot de kruin. De Sperwer vloog als een vlinder (semi biddend als een Torenvalk en dartelend als een vlinder) langs de kale stammen onder de boomkruinen de gehele laan door op en neer (voor mijn gevoel duurde dit enkele minuten, maar het zal wel korter zijn geweest). Vervolgens schoot zij langs onder de boomkruin in om een Spreeuw te verrassen. Over bovenstaand gedrag heb ik een mailtje geschreven aan roofvogelkenner Rob Bijlsma. Hierbij Robs reactie:

"Spreeuwenslaapplaatsen, waar vind je die nog! Die Sperwers kunnen inderdaad heel vreemde vluchten maken, soms ook perfect de vlucht van een onschadelijke soort imiterend (Kievit, Grote Lijster). Slim. Leuk om zo iets te zien. Hartelijke groet, Rob"

Tijdstip aanwezigheid Sperwer op de spreeuwenslaapplaats

In bijgevoegd schema is te zien op welk tijdstip de Sperwer is gezien op de slaapplaatsen van de Spreeuwen. Opvallend is dat deze zichtjager in de duisternis jaagt geholpen door de straatverlichting (lichtmasten).

Locatie	waarnemer	Sperwer	geslacht	Zon onder	tijd sperwer op spreeuwenslaapplaats
Brabantpark					
Buffelstraat	Piet	22-09-17	♀	19.38 uur	20.25 uur
Buffelstraat	piet	15-10-17	♀	18.46 uur	18.55uur
Jadestraat	Raymond	16-10-17	♀	18.43 uur	18.55uur
Buffelstraat	Raymond	18-10-17	♀	18.39 uur	19.04 uur
Buffelstraat	Raymond	27-10-17	♀	18.20 uur	18.28 uur
Buffelstraat	Piet	13-11-17	♀	16.52 uur .wintertijd	17.05 uur

Samenvatting

De slaapplaatsen in het Brabantpark worden bezocht door de Spreeuwen vanaf de tweede helft van de zomer tot laat

in de herfst. Als het blad is gevallen van de Haagbeuken zoeken ze hun onderkomen elders. De Spreeuwen arriveren net voor zonsondergang en maken slaapvluchten die steeds groter worden, met Spreeuwen die aankomen vanuit de foerageergebieden van buiten de stad (boerengraslanden met daarin veel emelten). Met de zonsondergang landen ze massaal in de Haagbeuken. De jagende Sperwer op de slaapplaats zowel aan de Buffelstraat als aan de Jadestraat betrof een vrouwtje, dit werd zowel door mij als Piet gezien. De vraag is of het steeds dezelfde vogel is. De kans is erg groot dat het hier om hetzelfde individu gaat dat bewust op deze locatie komt jagen, uiteraard door de grote hoeveelheid Spreeuwen (stapelvoedsel). Van Slechtvalken is bekend dat ze jagen bij kunstlicht (denk bijvoorbeeld aan Shell Moerdijk: een industrieterrein dat heel de nacht door verlicht wordt met kunstlicht. De straatlantaarns gaan een half uur voor zonsondergang aan, dit gebeurt middels tijdschakelaars niet overall tegelijk anders is de piekbelasting te groot voor het stroomnetwerk in Breda, maar hier heeft de Sperwer geen boodschap aan. Hij is met zijn natuurlijke klok op tijd en maakt dankbaar gebruik van het kunstlicht. Nu is het de vraag of de Sperwer in het buitengebied op dezelfde tijdstippen aanwezig is op de slaapplaatsen van Spreeuwen als in het stedelijk gebied bijgelicht door straatlantaarns. Hierover heb ik geen gegevens. De Sperwer staat bekend om camouflagevluchten, hij imiteert het vliegen van een andere vogel. Dit is een andere techniek als de bij mij bekende tactiek om vogels te verrassen vanuit de dekking, bijvoorbeeld door over een schutting te vliegen en een tuin in te duiken om een nietsvermoedende Huisemus van de voedertafel te grijpen.

Dank : Ik bedank Piet van Iersel.

Raymond van Breemen

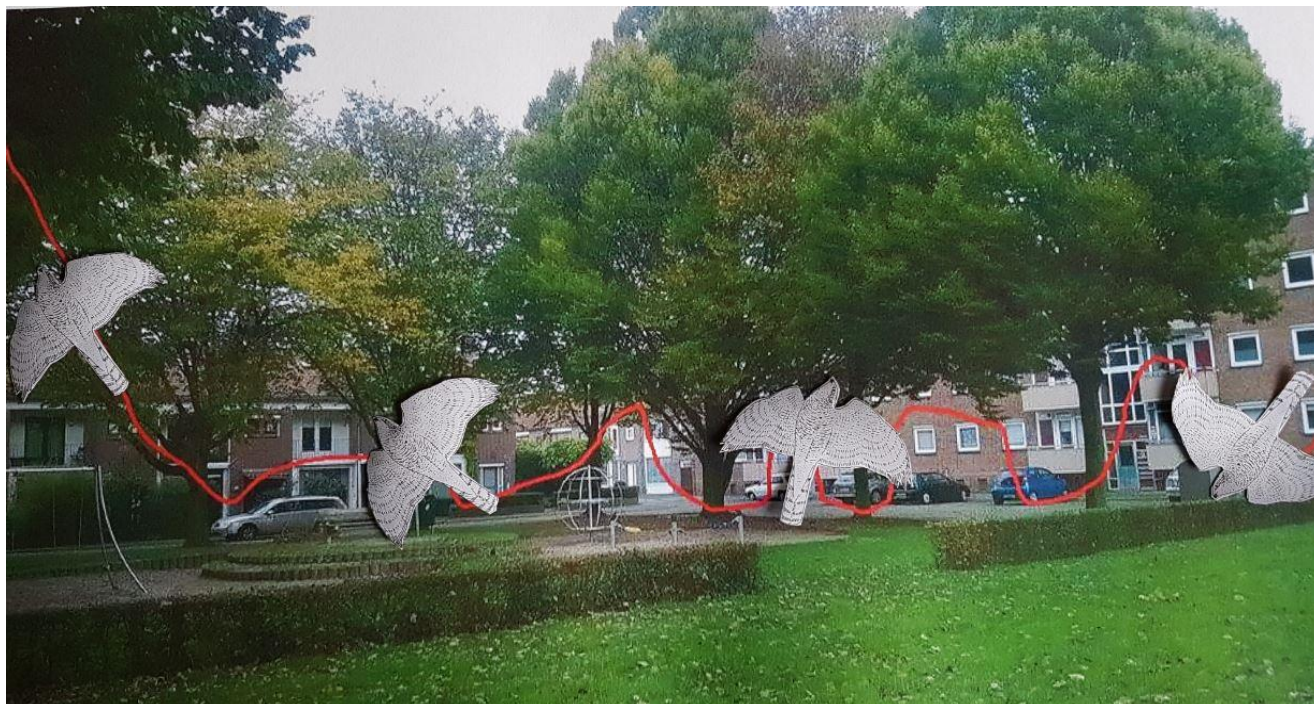
Bronnen: 't Hupke 2014 nr. 159 Spreeuwen Brabantpark Raymond van Breemen, Piet van Iersel en Willem Veenhuizen.
Herkenning van roofvogels in het veld: Rob Bijlsma Ulco Glimmerveen ISBN 9789080476042.

Sperwer

(Ria Lambregts)

Jagende Sperwer aan de Buffelstraat

Sperwer in de Jadestraat jagend (zoals beschreven in de tekst) op Spreeuwen die gaan slapen in de Haagbeuken.
Foto + graphics Raymond van Breemen

Waar moet ik nu broeden?

Scholekster in tuinbouwgebied

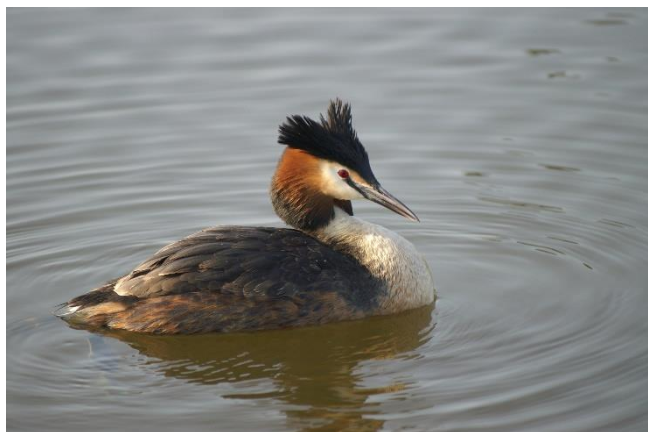
Foto: Raymond van Breemen.

Zie ik dat nou goed ?

Dat vroeg ik mij af op 2 januari 2018. Op 2 januari 2015 was ik er in Utrecht getuige van geweest dat in de Oudegracht zes radeloze gele stadseendenkuikentjes hun moeder niet konden volgen toen ze de werf (kade) op ging. Ik had de indruk dat ik dit tafereel als enige opmerkte terwijl in de zomer jonge eendjes doorgaans wel de aandacht trekken. En stil waren deze bepaald niet... Maar nu zag ik geen eendenkuikens maar futenkuikens.

Elk kalenderjaar begin ik op 1 januari aan een nieuwe lijst van door mij in Nederland waargenomen vogels. Het jaar 2015 begon al veelbelovend met het waarnemen van maar liefst negentien soorten –waaronder een IJsvogel– aan Boeimeer-, Wilhelmina- en Chassésingel. Dit aantal heb ik sindsdien op 1 januari niet meer gehaald. Op 2 januari volgden toen dus de Utrechtse eendenkuikens. Zo'n jaar kan bijna niet meer stuk

Dit jaar (2018) zag ik op 1 januari vanuit huis op een Grote Gele Kwikstaart na niet echt iets bijzonders. Maar de volgende dag bracht een grote verrassing: op de singel foerageerde een Fuut op enige meters afstand gevolgd door twee jongen die al duikend hun kostje bij elkaar probeerden te scharrelen! Er zullen niet veel Futen zijn die net als zij in hun tweede kalenderjaar nog een geheel gestreepte kop en hals hebben. Dit trio heb ik helaas niet meer teruggezien. Maar daarmee is het verhaal niet af want het kan altijd nog opmerkelijker.

Fuut

(Raymond van Breemen)

Na het in eerste versie afronden van dit artikeltje hoorde ik in de uitzending van Vroege Vogels van 7 januari dat Marjan, een lid van onze vereniging naar ik meen, op de Mark ter hoogte van het Boeimeerpark op 31 december (of daaromtrent) een koppel Futen had gezien met kleine jongen op de rug bij een ouder. (Dit kan zowel vader als moeder zijn geweest!). Dit moesten weer andere vogels zijn. Ik zag deze twee jonge Futen met hun ouders op 11 januari zwemmen bij het schiereiland in de Bovenmark, bij het Boeimeerpark dus. De fase van meeliften op de rug van pa of ma was toen al voorbij. Kop en hals waren nog gestreept en de ouders –uiteraard, zou je zeggen– volop in zomerkleed.

Tot 22 januari kon ik het gezinnetje volgen. Op 25 januari zag ik op de singel twee keer één ouder met één jong

langskomen, richting Wilhelminapark. Vrijwel zeker waren dit de leden van het Boeimeerparkgezin.

Op internet heb ik gezocht naar gegevens om de leeftijd van de jonge Futen nader te bepalen. Ik hoopte op een overzicht van de achtereenvolgende fasen in het jeugdkleed maar dat kon ik niet vinden.

Wel vond ik her en der nuttige aanwijzingen. Het door mij op 2 januari waargenomen duo is vermoedelijk ouder dan zes weken: dat is de periode waarna het ouderpaar de taken verdeelt en elk zijns weegs gaat met een deel van de jongen. Dan volgt er een periode van vier of vijf weken waarin nog voor de jongen gezorgd wordt. Terugrekenend kom je dan op een datum van uit het ei komen tussen ruwweg half oktober en half november. Vanwege de bestreping neig ik op grond van eerdere waarnemingen eerder naar november dan naar oktober: op de hals verdwijnen de strepen eerder dan op de kop. Het lijkt wel alsof de ouders met broeden hebben gewacht tot het vaarseizoen teneinde liep!

Dat laatste geldt natuurlijk eens te meer voor de door Marjan eind december gesignaleerde jongen. Die hebben hoogstwaarschijnlijk hun nest gehad aan de achterzijde van het schiereiland. Het water daar is bovendien geen vaarweg want het loopt (doorgaans) dood tegen een dammetje. Op 25 januari waren dus blijkbaar de zes "gezamenlijke" weken om en dat leidt tot een datum kort voor half december voor het uitkomen van de eieren in het Boeimeernest. In het soortprotocol van de oude Flora- en faunawet waren wat betreft de Fuut alleen in de maanden januari en november zonder vergunning of overleg werkzaamheden aan projecten toegestaan. Voor december en het grootste deel van oktober was vooroverleg vereist. Op 19 en 23 januari 2016 werd er in Bolsward zelfs een Fuut met drie jongen gezien die nog jonger waren, mogelijk dus eerste kalenderjaar, en dit jaar waren er ook jonge januarifuten in Kralingen. De Fuut maakte het bonafide bedrijven dus knap lastig door ook buiten de beschermde periode van februari tot in oktober eieren en jongen te hebben! Gelukkig zijn nesten en eieren altijd beschermd krachtens de Vogelrichtlijn.

Henriëtte Huijgens

Boeimeerpark

(bredavandaag)

Wespendief, *Pernis apivorus*

Alles aan de Wespendief is speciaal. Hij heeft een kleine kop, spleetvormige neusgaten, een lange, slanke hals, stevige poten, een vlinderende baltsvlucht, en een afwijkend roofvogelgedrag. Soms wordt hij sprookjesvogel genoemd. Een geheimzinnige vogel, vooral in de buurt van het nest. Hij heeft een enorm verspreidingsgebied.

Streeknamen

De wetenschappelijke naam van de soort die door Carl Linnaeus in 1758 werd gepubliceerd was *Falco apivorus*. Dit werd later veranderd in *Pernis apivorus*. *Pernis* = een latinisering van het Griekse (*pernēs*) = een roofvogel. *Apivorus* = bijenverslinder.

Op Bijenarend en Huningfalk (Fri) na zijn mij van deze geheimzinnige vogel geen streeknamen bekend.

(Ed van Zoonen)

Uiterlijk

De Wespendief is de meest buizerdachtige van de groep vrouwen. Hij is het best te onderscheiden van de Buizerd, *Buteo buteo*, aan de dubbele donkere banden aan de staartbasis. Deze ontbreken bij de Buizerd. Hij heeft evenals de Buizerd een donkere eindband op de staart. Hij is wat slanker en heeft wat slankere vleugels en een langere staart. Bij jonge vogels is de staart wat korter. Een gespreide staart ziet er wat minder rond uit dan bij de Buizerd. De binnenste staartpennen zijn iets korter, dit is alleen van dichtbij te zien. In het algemeen heeft hij opvallende polsvlekken. De lange hals accentueert de kleine vooruitgestoken duifachtige kop. Als vuistregel geldt: de Wespendief cirkelt met de vleugels horizontaal, de Buizerd houdt de vleugels omhoog in een V. Tijdens de actieve vlucht zijn de vleugelslagen langzaam, diep, elastisch en soepel. De Buizerd vliegt wat stijfjes. De Wespendief bidt niet en brengt meer tijd op de grond door dan de Buizerd.

Wespendieven kunnen vooral verward worden met de Buizerd, Ruigpootbuizerd en Dwergarend. De laatste twee alleen met betrekking tot het vliegbeeld. De staart van een Wespendief is nooit duidelijk zwart en wit. Het verenkleed van de Wespendief is evenals dat van de Buizerd heel variabel. Gewoonlijk is de Wespendief aan de onderzijde duidelijker en regelmatig gestreept. In het algemeen loopt er een brede zwarte band over de vleugelachterrand en er zijn altijd twee redelijk brede zwartachtige banden te zien aan de basis van de buitenste armpennen en handpennen. De zwarte vleugeltip is altijd beperkt tot de buitenste punt. De Wespendief mist ook de lichtgekleurde U op de borst,

iets wat veel Buizerds wel hebben. Juvenile vogels zijn qua verenkleed veel moeilijker te onderscheiden.

Bij de adulte vogels hebben de vrouwtjes een geel oog, de mannetjes oranje ogen en een donkere, grijze washuid op de snavel. Jonge vogels hebben een gele washuid en donkere ogen. De neusopening is spleetvormig. Omdat hoofdzakelijk insecten worden gegeten mist de bovensnavel de uitrondding zoals bij scheur-knipsnavels gebruikelijk is. De veren op de kop zijn stug en schubvormig ter bescherming tegen de steken van de wespen. De Wespendief gebruikt de korte, stevige klauwen voornamelijk om wespennesten uit te graven. De poten zijn aangepast aan het graafwerk. Het loopbeen is kort, de middenteen lang. Ze zijn stevig, met een dikke huid en hebben vlakke nagels. Soms graven jonge Wespendieven, omringd door zoemende, woedende wespen, zo diep in de grond dat ze een naderende mens niet opmerken.

Het mannetje is boven op de kop blauwgrijs, het vrouwtje meer grijsachtig bruin, maar er zijn variaties. Het gewicht van een vrouwtje is gemiddeld 962 gram. Het mannetje is, net als bij alle roofvogels, wat lichter gemiddeld 836 gram. De spanwijdte is 127-136 centimeter.

Bij het begin van het broedseizoen is de pronkvlucht van de Wespendief een goed kenmerk. Na een lange zweefvlucht stijgt de vogel steil omhoog en klappt met zijn vleugels snel achter elkaar, zes tot zeven keer, boven zijn rug, het "vlinderen". Soms worden de vleugels boven de rug tegen elkaar geslagen. Dit kan enkele malen herhaald worden. Wespendieven vlinderen aan het eind van het broedseizoen in juli-augustus. Maar de dan vlinderende vogels hebben meestal geen nest. De Wespendief wordt meestal gezien in de lucht, cirkelend boven bosgebieden.

De trek

Ze keren van hun overwinteringsgebieden terug vanaf eind april en vooral in de tweede helft van mei. De oude vogels trekken eind augustus en de jonge vogels tot eind september naar de overwinteringsgebieden in Afrika. Waarnemingen van begin oktober zijn al zeldzaam. Deze zomervogel overwintert hoofdzakelijk in West- en Midden-Afrika. De jongen zijn na twee tot drie jaar geslachtsrijp en verblijven gedurende die periode waarschijnlijk in Afrika. Het duurt dan nog enige jaren voor ze werkelijk tot broeden komen. Tijdens de trek vliegen en cirkelen ze vaak in grote groepen. Ze gebruiken dan de thermiek, maar ze zijn er niet van afhankelijk. Een trekkende groep kan uit honderden vogels bestaan. De meeste Noord-Europese Wespendieven passeren ons land tijdens de trek oostelijk. Met een aanhoudende sterke oostenwind kunnen er boven ons land grotere aantallen trekkende Wespendieven te zien zijn. Trekkende vogels laten zich leiden door bosgebieden in verband met thermiek, voedsel en slaapgelegenheden.

Geluid

Rondcirkelende Wespendieven roepen een klagelijk "kie-è". In zit wordt dan vaak de hals naar oren gestrekt en worden de achterhalsveren opgezet.

Verspreiding

De verspreiding is West-palearctisch. In boreale, gematigde, mediterrane en steppen-klimaatgebieden. De noordgrens reikt tot aan de juli-isotherm van 15 graden Celsius. Ze komen voor in heel Europa en oostelijk tot diep in Rusland. Hoewel er ook wespen in Amerika voorkomen, ontbreekt in dit werelddeel de Wespendief. Bij ons komen ze voor in bossen met open plekken, weilanden en akkers en parklandschappen. Ze hebben een voorkeur voor

gemengde bossen van meer dan 100 hectare Soms vind je ze in kleinere bossen in een bosrijke omgeving. Ze ontbreken in uitgestrekte cultuurlandschappen. De Wespendienven hebben een vrij groot territorium en maken kilometersverre voedselvluchten.

Als broedvogel

De broedverspreiding is moeilijk in kaart te brengen. Want een aanzienlijk deel van de vogels komt niet tot broeden. Als broedvogel komt de Wespendief voornamelijk voor in bossen op de zandige of lemige bodems van Oost-, Midden-, en Zuid-Nederland.

Na Schlegel (1852) wordt de Wespendief in alle literatuuropgaven vermeld als broedvogel van Noord-Brabant. Uit de eerste decennia van vorige eeuw zijn een aantal broedgevallen bekend uit de omgeving van Liempde. Nadien werden er maar weinig nieuwe broedgevallen bekend uit Noord-Brabant. Zowel in 1964 als in 1965 waren in onze provincie maar twee broedplaatsen bekend en in West-Brabant in die tijd geen. Pas in 1973-1977 werden broedende Wespendienven aangetroffen in vijf West-Brabantse atlasblokken. Dit was waarschijnlijk een onderschatting. In de periode 1998-2000 werd in 17 atlasblokken het broeden vastgesteld waarbij het in enkele blokken ging om meerdere broedparen.

De partners bouwen samen aan een vrij klein takkennest hoog in loof- of naaldbomen. Ze bouwen een nieuw nest of gebruiken een oud buizerd- of havikshorst als ondergrond. Het nest wordt met loofhouttwijgen (met blad) bekleed en deze worden tijdens de broedperiode regelmatig vernieuwd. Het vrouwtje legt midden juni tot juli 2-3 vuilwitte eieren met roodbruine vlekken. Beide vogels broeden in 30-35 dagen de eieren uit. Een broedende vogel drukt zich op het nest en is daardoor bijna onzichtbaar. De jonge Wespendienven vliegen na 40-45 dagen uit. Hun uitwerpselen spuiten de jongen niet ver over de nestrand, zoals andere stootvogels, maar ze deponeren ze op de nestrand. Zo zijn er onder het nest geen aanwijzingen te vinden dat er in het nest jonge vogels aanwezig zijn. Na het uitvliegen keren de jongen steeds op het nest terug.

(Vwg Achterhoek)

De oude vogels, meestal alleen de mannetjes, leggen hier dan gedurende een periode van ongeveer veertien dagen, na het uitvliegen van de jongen, nog steeds wespenraten neer voor de jongen. De vrouwtjes zijn dan meestal al vertrokken. Wespendienven blijven hun eenmaal gekozen broedplaats trouw.

De braakballen van de Wespendienven bevatten onverteerbare chitine en raatresten en slechts zelden resten van vogels of kleine zoogdieren. Een enkele keer worden (jonge) Wespendienven het slachtoffer van een Havik of Oehoe.

Het opsporen van broedgevallen is een moeilijk en tijdrovend werk voor specialisten. Het aantal Wespendienven neemt sinds 1990 vermoedelijk licht af in ons land evenals elders in Europa. De totale Nederlandse broedpopulatie bedroeg 500-650 paar in de periode 1998-2000. De nieuw te verschijnen atlas, eind 2018, geeft hierover hopelijk uitsluitsel.

Voedsel

Wespendienven leven hoofdzakelijk van insecten en het broed van wespen en hommels. Om de nesten van wespen of hommels op te sporen, kunnen de Wespendienven lange tijd vanaf een uitkijkpunt de omgeving afspeuren. Het hoofdvoedsel bestaat uit wespenlarven van de Gewone wesp en de Duitse wesp. De jongen worden hoofdzakelijk gevoerd met door de ouders uitgegraven wespenlarven. De wespenlarven worden in de raten aangevoerd. Op het nest worden de larven eruit gepeuterd en aan de jongen gevoerd. Hierna worden de raten door de ouders verwijderd of platgetrapt door de jongen. Ze zijn in staat, vrij in bomen hangende wespennesten en bijennesten in holle bomen te plunderen. Een Wespendief brengt vrij veel tijd op de grond door. Ze voeden zich dan ook met regenwormen, hagedissen, kikkers en andere bodemdieren. Sporadisch worden kleine zoogdieren, eieren, jonge vogels en bessen gegeten, vooral bij gebrek aan wespennesten.

Hans van der Sanden

Literatuur:

Avifauna van Noord-Brabant 1967. F.J.H. van Erve
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse vogels
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002
Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000
Samenwerkingsverband West Brabantse

Nest Wespendief

(boswachertsblog)

De Roze spreeuw

In september 2017 was ik voor de tweede maal dat jaar op vakantie op Texel.

Na in mei de Balkanbaardgrasmus (zeer zeldzaam) gezien en gefotografeerd te hebben

(zie winter nummer van 't Hupke) had ik in september geluk met de Roze spreeuw.

Ik had gehoord dat er weer een Roze spreeuw op het eiland was die zich bevond in een groep van ca 500 spreeuwen.

Na een paar dagen zoeken bij de Robbenjager en rond de vuurtoren kreeg ik de Roze spreeuw op 10 september in De Tuintjes in beeld.

Nu nog even een foto maken als bewijs wat redelijk snel lukte omdat de Roze spreeuw samen met een kleine groep spreeuwen iedere keer terug kwam in hetzelfde struikje op een duin en daardoor kon ik er redelijk dicht bij komen.

Drie jaar geleden had ik op Texel ook al eens de Roze spreeuw gezien maar toen was de afstand zo groot dat ik er toen geen foto van kon maken.

Op de foto is een juveniele Roze spreeuw te zien, samen met een juveniele gewone Spreeuw.

De foto van deze voor Nederland zeldzame vogel is gemaakt op 10 september om 10.32 uur in de Tuintjes van Texel, zie bij waarneming.nl

Arnold Klaren

"Bescherming van belangrijke natuurgebieden, de Natura-2000 gebieden, zorgt voor een forse bijdrage aan de Europese economie, 200 tot 300 miljard, en een paar miljoen banen."

Opgetekend door Harry.

Eén zwaluw en de vogelspotter zegt: lente

Auteurs Saskia van Loenen en Jean-Pierre Geelen: 'Ik vond het altijd zo'n journalistencliché: wielrennen is het leven zelf. Maar vogels kijken is het leven zelf.

Vogels zijn schattige kleine beestjes die door de lucht vliegen. Als je een verrekijker hebt, of verder niet zo heel veel te doen, kun je ernaar kijken.

Hamsters zijn ook schattige kleine beestjes. Toch bestaan er geen hamsterspotters en ook schrijven ze geen boeken. Aan de andere kant: je kunt ook op je vrije vroege ochtend naar vliegtuigen gaan kijken - het kan altijd erger.

Wij hadden vroeger thuis een kanarie. Hij heette Pietje, want zo heten ze allemaal. Het beest tilpte ons he-le-maal gek. Misschien moet ik erbij zeggen dat de kooi pal naast de kapstok in de serre hing.

Op een dag was Pietje dood. Mijn moeder had hem een middagje in de tocht gezet. Toen ze dat, tegen haar sterfbed aan, opbiechtte, huilde ze van het lachen en de gêne ineens. Een beeld dat ik nog altijd kan oproepen - en koester. Dank je, Pietje.

Van Loenen: "Vier jaar geleden. Toen ik door een verrekijker van -Jean-Pierre mocht kijken. Ik zag een grutto alsof ik in de bioscoop zat en pats, boem, ik was een vogelaar."

Ik krijg een stevig inkijkje in deze wereld. De lente komt eraan en dan maken ze werkelijk vreugdesprongetjes. Geelen: "Eén zwaluw en ik zeg: lente."

Van Loenen wil best een vooroordeel over vogelaars erkennen. Het cliché van oudere mannen met een grijze baard en een camouflagepak is voor negentig procent waar.

"Maar je hóeft er niet uit te zien als een kabouter."

Van Loenen bedoelt haar eigen kledingkeuze, maar bioloog Remco Daalder heeft later in zijn overigens werkelijk hilarische speech een bijzondere toevoeging.

"Vogels zijn kleurenblind. Het maakt die beesten niets uit of je in een camouflagepak komt of in een roze tutu."

Harry van Vugt

"Fazanten, gekweekt om het loodje te leggen'."

Op zoek naar Vogels

Moederdag 13 mei startte voor een groep enthousiaste luisteraars om 9.00 uur met de excursie over Landgoed Wolfslaar en de daarnaast gelegen Hoge Akker.

In het kader van de Nationale Vogelweek 2018 van Vogelbescherming Nederland heet Ellie Pruiksma de groep namens de WVG van harte welkom. Deze ochtend geen kinderen maar jonge enthousiaste mensen die nieuwsgierig zijn.

Met de uitgedeelde verrekijkers gaan we op pad.

Dat komt prima uit; we horen gelijk de luide zang van de Zwartkop en, zelfs met het blote oog, werd hij door een van de deelnemers gespot. Zo kon de groep de zang goed beluisteren en het uiterlijk mooi bekijken. Vlak daarna hoorden en zagen we het Winterkoninkje, Merel, Tjiftjaf, Wilde eend, Fazant, Waterhoen, Meerkoe, Holenduif, Houtduif, Koekoek, Kauw, Ekster, Boomklever, Roodborst, Merel, Grasmus, Spreeuw en 2 Nijlganzen overvliegend en landend op het meer.

Door even een zijstapje naar de weide te maken zien we op afstand nog Scholeksters en Zwaluwen. De moeite waard was zeker de Zanglijster die mooi op het pad bleef zitten.

We krijgen nog een tip van Ellie waar je mogelijk een Usvogel zou kunnen zien.

Nog even op een bankje zittend, praten we na met de deelnemers. Ze vonden de afwisseling fijn en ook om dezelfde vogels nog eens te horen en dan ook al te herkennen. De 3 studentes van de HAS waren in het kader van hun schoolopdracht over meerkoe en waterhoentjes speciaal naar Breda gereisd; zij hebben een interessante ochtend gehad.

Ellie leuk, en leerzaam, om een keertje met je mee te gaan!

Ineke Buijnsters

Kinderen MOËTEN Rusthuis ouders BETALEN

Kees Wijnen

Kees is nog niet zo heel lang lid van onze Vogelwerkgroep maar ondanks dat wel zeer actief voor onze vereniging. Na het volgen van onze beide vogelcursussen is hij meteen aan de slag gegaan. Hij is op dit moment onze zeer gewaardeerde penningmeester die ook nog verstand heeft van ict. Goed moment om hem eens de tien vragen voor te leggen.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Het is vooral een leuke hobby.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Het betekent vooral veel werk voor mij aangezien ik vorig jaar penningmeester ben geworden. Maar ik kan het goed vinden met de overige bestuursleden en het is zinvol werk. Daarnaast beleef ik veel plezier aan de vele excursies en lezingen en niet te vergeten de maandelijkse inventarisatie in de Vierde Bergboezem.

Waarom ben je lid geworden?

Ik ben lid geworden toen ik meer wilde weten over de vogels in mijn tuin een jaar of zes geleden. Ik ben de cursussen gaan doen en zag wat de vereniging allemaal deed en dat wilde ik ook steunen.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Lastig om te kiezen want er zijn er veel.

Zo herinner ik mij nog goed de eerste keer dat ik een Zwartkop zag zingen. Machtig gezicht hoor. Of de Ijsvogel die onderweg naar een excursie in de Biesbosch een tijd met de boot meevloog. Maar de mooiste was toch de zingende Blauwborst die tijdens de excursie van de cursus mooi in het zonnetje zat op een paaltje in de Vierde Bergboezem. We konden hem van redelijk dichtbij zien. Dat maakte de ervaring nog mooier.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Er lopen een paar vreemde vogels rond bij onze vereniging maar dat bedoel je vast niet.

Hmm. Ik denk het fladderen van de Nachtzwaluw.

Wat is je lievelingsvogel?

Mijn voorkeur gaat zonder meer uit naar de kleinere zangvogels. Zeker als ze mooi kunnen zingen is dat dubbel genieten. De Merel staat dan ook zeker in mijn topdrie. Dat komt ook omdat hij nestelt in onze tuin en zo gezellig kan rommelen in de tuin. Qua uiterlijk wint de ijsvogel. Die vind ik heel mooi.

Ijsvogel

(Ria Lambregts)

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Ik loop onder de bezielende leiding van Kees van der Krift mee met de vogeltelling in de Vierde Bergboezem. Een mooi vogelgebied omdat het heel gevarieerd is. Je hebt er bos-, roof-, weide-, riet- en watervogels. Een echte aanrader dus.

Ook help ik mee met wilgen knotten en uiteraard ga ik ook naar lezingen en excursies. Dauwtrappen met Harry van Vugt op Hemelvaartsdag is m'n favoriet. Hij weet ons elk jaar weer te verrassen met een bijzonder stukje natuur.

Wat is het mooiste vogelland?

Hoewel ik niet naar andere landen ben geweest om te vogelen, zonder twijfel Nederland.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Ik vind het juist leuk om steeds naar andere gebieden te gaan. Maar 't Merkske is toch wel een van mijn favorieten.

Zijn we nog wat vergeten?

We zijn als bestuur op zoek naar een opvolger voor onze secretaris Fred Pardoel. Het zou leuk zijn als een van de leden door het lezen van dit stukje zich zou melden.

En mocht je twijfelen, woon gewoon een keer een bestuursvergadering bij, dan ervaar je zelf dat het ook leuk is.

Ten slotte wil ik iedereen bedanken die wat voor de vereniging betekent, en jou zeker Jan.

Jan Benoist

Merel

(Hans van der Sanden)

Hoevense Beemden (Poldersdijk)

Algemeen

De Hoevense Beemden is een polder en natuurgebied (Poldersdijk) ten noorden van Hoeven. Het gebied is eigendom van Staatsbosbeheer.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblok(ken)

Het gebied ligt langs de Balrouwse Vaart. Om er te komen kun je het beste Poldersdijk 4 in Halderberge ingeven op de routeplanner. Aan het begin van de dijk bij het Zandwiel kun je parkeren.

Beschrijving

In de 14e en 15e eeuw werd hier, net als bijna overal in laaggelegen gebied in West-Brabant, turf gewonnen. In 1409 werd door de abt van de Sint-Bernardusabdij in Antwerpen toestemming gegeven om de gronden ten noorden van het dorp Hoeven te bedijken. Tevens werd de moertering (turfwinning) er verboden. Aldus ontstond de Polder de Hoevense Beemden. Vanwege de lage ligging was de polder vooral geschikt als hooiland (beemd). Daar de boeren in de zandige streken niet over veel beemden beschikten kon het hooi daarheen verhandeld worden.

De huidige polder wordt in het westen begrensd door de Sint Maartenspolder en in het oosten door de Laakse Vaart. Het gebied wordt bemalen door Gemaal Endekweek.

Poldersdijk wordt gekenmerkt door een dijk beplant met Populieren. Langs de dijk liggen verschillende plassen en elzenbroekbosjes, met tevens Wilg, Es en Zomereiken en natte weilandjes met rietkragen en poelen. En tot slot ligt aan het einde van de Poldersdijk nog een populierenbosje.

Mogelijkheden

Start bij wandelknooppunt 57.

Wandel vanaf het Zandwiel over de dijk naar het zuidwesten naar KP 70. Dit is ongeveer 2 kilometer en het mooiste deel van het gebied. Je kunt eenvoudig weg teruglopen of de weg vervolgen naar KP 77. Van hieruit naar KP 73. Op dit deel kom je nogmaals door een mooi gebiedje met bosjes en natte weilandjes. Van KP 73 naar KP 86 en vandaar over de weg terug naar het beginpunt KP 57. Dit is ongeveer 7 kilometer.

Wat is er o.a. te zien

Fuut, Aalscholver, Blauwe Reiger, Kleine Zwaan, Knobbelzwaan, Grauwe Gans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Kolgans, Wilde Eend, Wintertaling, Krakeend, Kuifeend, Havik, Sperwer, Buizerd, Blauwe Kiekendief, Tornenvalk, Fazant, Waterhoen, Meerkooit, Wulp, Zilvermeeuw, Kokmeeuw, Holenduif, Houtduif, IJsvogel, Grote Bonte Specht, Groene Specht, Boerenzwaluw, Zwarte Kraai, Koolmees, Pimpelmees, Staartmees, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning, Roodborst, Blauwborst, Roodborsttapuit, Merel, Kramsvogel, Koperwiek, Zanglijster, Zwartkop, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Heggemus, Graspieper, Spreeuw, Groenling, Putter, Sijs, Kneu, Vink, Keep, Rietgors.

Jan Benoist

Raaf (*Corvus corax*),

De laatste jaren wordt er in het 'werkgebied' van de West Brabantse Vogelwerkgroep wat vaker een Raaf gezien dan in het verleden: in september en november 2017 in de omgeving van de Chaamse bossen en zelfs nabij de menselijke bewoning in de Haagse Beemden in 2016.

De Raaf is een opvallende zwarte vogel, zo groot als een Buizerd. Zijn forse snavel is een goede herkenning evenals zijn wigvormige staart in de vlucht. En natuurlijk zijn geluid, een zware, diep herhalende korrende roep. Volgens mij onmiskenbaar!

Vanaf circa 1905 tot rond 1920 zijn er vier betrouwbare waarnemingen van broedparen bekend uit het oosten van Brabant (Avifauna van Noord Brabant). In andere delen van ons land werd met zekerheid gebroed in 1927 en 1928, daarna niet meer totdat er in 1969 een herintroductie-programma op de Veluwe werd gestart.

Pas in 1976 werden de eerste wilde broedexemplaren aangetroffen op de Utrechtse Heuvelrug en op de Veluwe. Tot 1979 zijn zeker 5-10 wilde broedparen aangetroffen (Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1979).

In de periode 1979-1986 werden er 58 broedgevallen waargenomen, wederom allemaal in dezelfde gebieden (Atlas van de Nederlandse vogels 1987).

Met vallen en opstaan nam de ravenpopulatie toe tot wel 114 territoria in 1996. Ook nu weer waren op de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe de meeste territoria. Enkele territoria werden aangetroffen in Oost-Gelderland en enkele delen van Overijssel. De populatie werd geschat op 90-100 territoriumhoudende paren (Atlas van de Nederlandse broedvogels 2002).

De laatste gegevens gaan uit van 115 getelde territoria in 2016, geschat op 125-145 territoria (Broedvogels in Nederland in 2016).

De Raaf is tot en met 2007 nog niet als broedvogel gemeld (SWEV 2007). Maar gezien de enkele waarnemingen binnen ons 'werkgebied' is het niet ondenkbaar dat deze alleseiter een keer een territorium opeist in West-Brabant.

Willem Veenhuizen

Geraadpleegde Literatuur;

Avifauna van Noord Brabant 1967, van Erven e.a.

Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1979. Natuurmonumenten, SOVON

Atlas van de Nederlandse vogels, 1987. SOVON

Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 2002. SOVON

Atlas van de West-Brabantse broedvogels, 2007. SWEV

ANWB Vogelgids van Europa, Svensson, 1999

Vogeldeterminatie; A v.d Berg ea, 1989. (Harris A)

Broedvogels in Nederland in 2016, Sovon Rapport 2018/01.

De Raaf

Waar te nemen in Chaamse bossen

(e.echev)

Waarnemingen

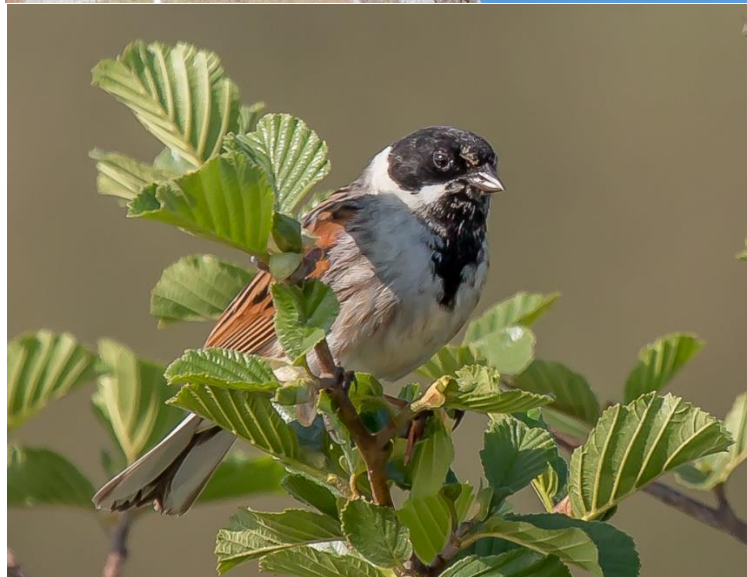
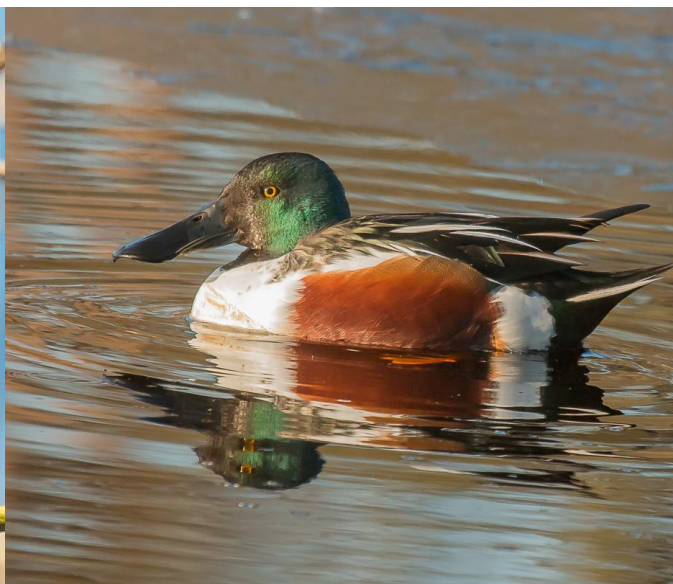
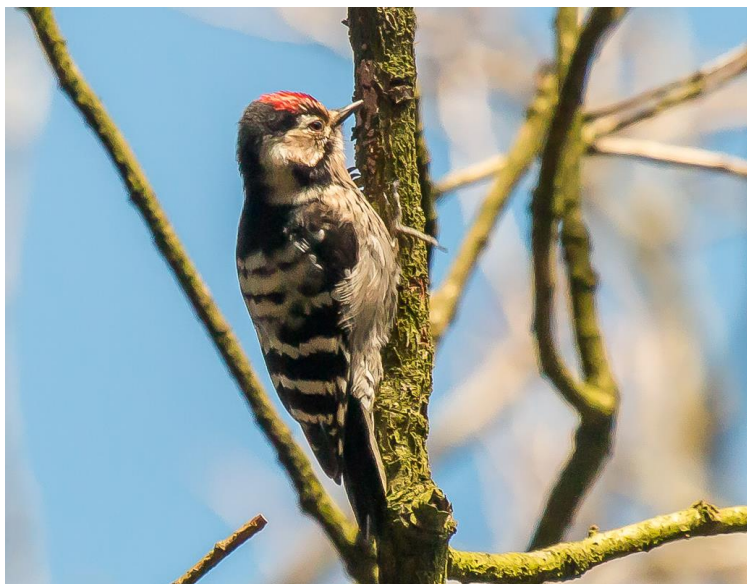
65	Fuut	3-3-2018	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken	Piet van Iersel
1	Roerdomp	7-4-2018	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Hans van der Sanden
1	Zwarte Ooievaar	6-4-2018	Breda	't Hout	Jos Mensing
14	Ooievaar	5-3-2018	Breda	Teteringen	Mariëtta Peters
2	Pijlstaart	18-3-2018	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Josina Roks
2	Krooneend	27-4-2018	Bergen op Zoom	Markiezaat - zuid	Ria Lambregts
1	Witoogeend	11-3-2018	Bergen op Zoom	Halsteren - Vrederust	Harry van Vugt
2	Nonnetje	4-3-2018	Drimmelen	Groote Zonzeelsche Polder Recreatieplas	Mathilde Marijnissen
10	Grote Zaagbek	3-3-2018	Drimmelen	Spaarbekken Petrusplaat	Ineke Buijnsters-Lips
1	Zwarte Wouw	25-3-2018	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Rutger van Ouwerkerk
1	Visarend	5-4-2018	Werkendam	Noordwaard - Polder Hardenhoek	Ger Duijf
2	Patrijs	26-3-2018	Breda	Bavel - Gilzewouwerbeek	Joop van Riet
1	Kwartel	30-4-2018	Breda	Lage Vuchtpolder	Mariëtta Peters
1	Porseleinhoen	27-4-2018	Breda	Hooijdonk	Erik van Boxtel
70	Scholekster	25-3-2018	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Arthur Kok
1	Kleine Strandloper	17-2-2018	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen Oost	Joost Simons
2	Gestreepte Strandloper	29-4-2018	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Cees Janssen
1	Bokje	4-3-2018	Breda	Bavel - Gilzewouwerbeek	Martin van Leest
1	Dwergmeeuw	29-4-2018	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Cees Janssen
1	Ijsvogel	17-4-2018	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Agnes van der Sanden
1	Middelste Bonte Specht	20-4-2018	Breda	Mastbosch	Hans Goossens
1	Gele Kwikstaart	23-4-2018	Drimmelen	Lage Zwaluwe - Buitendijk en oever Amer	Ine van Dorst
1	Nachtegaal	29-4-2018	Breda	Ijpelaar	Wilma Rasink
1	Tapuit	29-4-2018	Breda	Lage Vuchtpolder	Bas Gerrits
1	Beflijster	12-4-2018	Zundert	De Gaard	Koos Holleman
1	Fluiter	22-4-2018	Zundert	Pannenhoeve - landgoed	Raymond van Breemen
1	Bonte Vliegenvanger	17-4-2018	Zundert	De Gaard	Mary Holleman
1	Raaf	13-4-2018	Gilze en Rijen	Chaam - Chaamsche Bosschen - Witgoor	Jan Vermeulen
1	Appelvink	18-3-2018	Oosterhout	centrum e.o.	Jan Boers

Bovenstaande waarnemingen zijn een selectie van onze leden uit Waarneming.nl

Deze waarnemingen worden door Hans van der Sanden bijgehouden en geselecteerd op naam van inzender en op bijzonderheid.

Onze werkgroepen					
Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Polen	Jan Benoist	polen@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Watervogels	Harry van Vugt	watervogels@westbrabantsevwg.nl	4* Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Weidevogels	Biek Smetsers	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Harry Janssen	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl			
Momenteel is vacant de functie van coördinator Werkgroepen					

Vogelfoto's van onze leden

Kleine Bonte Specht

Slobeend

Spreeuw

Foto's: Ria Lambregts

Graspieper

Rietgors

Tjif-Tjaf